

Α΄ ΛΥΚΕΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ

Τάξη Αγ

Μουρίκη Ναταλία

ΕΛΛΗΝΕΣ ΧΑΡΑΚΤΕΣ

Δημήτρης Γαλάνης (1882-
1966)

Σκίτσο του νεαρού Δημητρίου Γαλάνη από τον Γεώργιο Ροϊλό.
Περιοδικό Εστία, 1898

Έλληνας χαράκτης που υπήρξε από τους πρωτοπόρους στην τέχνη του.

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1882 και σπούδασε πολιτικός μηχανικός στο Πολυτεχνείο της Αθήνας, με δάσκαλο στο σχέδιο τον Νικηφόρο Λύτρα. Το 1900 πήγε στη Γαλλία για να σπουδάσει στην Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού με πρώτο δάσκαλο τον ζωγράφο Fernand Cormon.

Πλέον της χαρακτηριστικής, ασχολήθηκε με τη γελοιογραφία και τη ζωγραφική. Από το 1902, ο Γαλάνης άρχισε να σχεδιάζει γελοιογραφίες για διάφορα σατυρικά έντυπα της εποχής. Κατά την περίοδο 1907–1909, έζησε στην Γερμανία, όπου εργάστηκε ως γελοιογράφος για γερμανικά περιοδικά.

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στράφηκε αποκλειστικά προς την χαρακτηριστική αρχικά στην ξυλογραφία και κατόπιν στην οξυγραφία. Το 1920, ολοκλήρωσε το έργο του Καθισμένο γυμνό και παρουσίασε έργα του σε εκθέσεις δίπλα στον Ματίς και τον Μπρακ. Τον επόμενο χρόνο παρουσίασε έργα του παρέα με άλλα μεγάλα ονόματα της εποχής όπως ο Γκρι, ο Πικάσσο, ο Ντυφύ και ο Σαγκάλ.

Ασχολήθηκε συστηματικά με τη διακόσμηση βιβλίων με χαρακτηριστικά έργα. Πολλά από τα βιβλία που διακόσμησε παρουσιάστηκαν σε διάφορες εκθέσεις κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Κατά το διάστημα 1930–1937 δίδασκε χαρακτηριστική στο εργαστήριό του στο Παρίσι. Σε αυτό το εργαστήριο, έλαβαν μαθήματα και πολλοί νέοι Έλληνες καλλιτέχνες, όπως ο Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, ο Π. Ρέγκος, η Μ. Ραφτοπούλου, ο Α. Βασιλικιώτης, ο Κ. Ηλιάδης κ.ά.

Ως χαράκτης, ο Γαλάνης ασχολήθηκε και με το σχεδιασμό γραμματοσήμων. Το πιο γνωστό του έργο για τους φιλοτελιστές είναι μία σειρά από τέσσερα γραμματόσημα με θέμα την Διεθνή Έκθεση του Παρισιού του 1937. Η συγκεκριμένη σειρά σχεδιάστηκε το 1936, κατόπιν παραγγελίας από τα Γαλλικά Ταχυδρομεία.

Μετά την απελευθέρωση της Γαλλίας, το 1945, ο Γαλάνης εκλέχθηκε καθηγητής στην Σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού και την ίδια χρονιά έγινε ισόβιο μέλος της γαλλικής Ακαδημίας Καλών Τεχνών (Académie des Beaux-Arts). Το 1950, εκλέχθηκε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Ένα μεγάλο κεφάλαιο στην εργασία του Γαλάνη είναι τα χαρακτηριστικά που πραγματοποίησε σε όρθιο ξύλο, χρησιμοποιώντας τη λευκή χάραξη ή μαύρη τεχνική της ξυλογραφίας. Το όρθιο ξύλο, που προκύπτει από το κόψιμο του δέντρου κάθετα προς τις ίνες, είχε ανακαλυφθεί τον 18ο αιώνα στη Λυών από τον Foy. Η άλλη του επινόηση ήταν ότι χρησιμοποίησε το όρθιο ξύλο στη λευκή του χάραξη.

Η τεχνική της λευκής χάραξης ήταν γνωστή από τον 15ο αιώνα, αλλά δε χρησιμοποιήθηκε συστηματικά. Στη λευκή χάραξη, το σχέδιο σκάβεται και παραμένει αμελάνωτο, ενώ τα κενά προεξέχουν και μελανώνονται, ώστε να δίνουν το μαύρο. Πρόκειται για αισθητική επιλογή του καλλιτέχνη να αποδίδει το σχέδιο με άσπρο, ενώ η γενική αντίληψη της εικόνας του να έχει σχέση με την κυριαρχία του σκοτεινού. Με αυτήν την επινόηση, μετέφερε τα οπτικά αποτελέσματα της μαύρης τεχνικής της χαλκογραφίας στην ξυλογραφία.

Επίσης, ο Γαλάνης συνδύασε με αυτήν την τεχνική τη χρησιμοποίηση του νέλο, ενός εργαλείου αντίστοιχου με το berceau των χαλκογράφων. Έχει ειπωθεί ότι το νέλο αντιστοιχεί στο χτένι των σοβατζήδων, που χρησιμοποιούσαν ο Πικάσσο και ο Μπρακ για να αποδώσουν στα έργα τους την εντύπωση της ταπετσαρίας, του ξύλου ή του μαρμάρου. Με το νέλο ο Γαλάνης δημιουργούσε ξυσίματα στο όρθιο ξύλο, που επέτειναν την πολλαπλότητα των ενδιάμεσων τόνων και του μαύρου και άφηναν να διαφαίνεται η ύλη, πάνω στην οποία είχε γίνει η χάραξη.

Η λευκή χάραξη ή μαύρη τεχνική της ξυλογραφίας σε όρθιο ξύλο με την παράλληλη χρησιμοποίηση του νέλο θεωρείται μια από τις καινοτομίες του Γαλάνη.

Την πρώτη πιστοποιημένη μαρτυρία για τη χρησιμοποίηση από το Γαλάνη αυτής της τεχνικής αποτελεί η ξυλογραφία **'Το παλάτι του Πάπα στην Avignon, τον Αύγουστο του 1914'**. Το έργο χαράχτηκε όταν ο Γαλάνης βρισκόταν στο γαλλικό στρατό σε ξύλο που, όπως λέγεται, του έφερε ο Πικάσσο όταν τον επισκέφθηκε, καθώς παραθέριζε εκεί κοντά.

Η πρώτη του έκθεση στην Αθήνα το 1928 ήταν ουσιαστικά η πρώτη γνωριμία του κοινού με την έντεχνη χαρακτική. Έργα του βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές, στην συλλογή του Τελλόγλειου Ιδρύματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στην Εθνική Πινακοθήκη, στην Πινακοθήκη Αβέρωφ, στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας, στις πινακοθήκες του Δήμου Αθηναίων και του Δήμου Ρόδου, κ.ά.

12. 'Το παλάτι του Πάπα στην Ανιγνον, τον Αύγουστο του 1914', 1914, ξυλογραφία, 33.8 X 32.1 εκ. , Εθνική Πινακοθήκη, Bibliothèque Nationale.

Μία από τις τέσσερις έγχρωμες χαλκογραφίες από το *Polypheme* του A. Saman (1926)

Ο Κήπος του Κεραμεικού στο Παρίσι, 1952 Οξυγραφία (δοκίμιο) , 29,8 x 36,6 εκ.

Το παιδί με το ξύλινο [μηχανικό] αλογάκι, 1955 Οξυγραφία (δοκίμιο) , 21,4 x 14,5 εκ.

Daphne, 1952 Οξυγραφία , 38 x 28 εκ.

Η ζαχαριέρα, 1912 , Ξυλογραφία , 22,5 x 35,5 εκ.

Ο Γιάννης Κεφαλληνός

Αλεξάνδρεια Αιγύπτου, 12 Ιουλίου
1894 – Αθήνα, 27 Φεβρουαρίου
1957).

Διακεκριμένος έλληνας χαρακτήρας, σχεδιαστής βιβλίων και καθηγητής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας.

Ο Κεφαλληνός ξεκίνησε σπουδές μηχανικού στην Γάνδη του Βελγίου. Όμως, παρά τις παραιτήσεις των γονέων του, αποφάσισε να εγκαταλείψει τις σπουδές του στην Γάνδη για να σπουδάσει στο Παρίσι Ιστορία της Τέχνης και ζωγραφική.

Κατά την περίοδο 1914–1918 στην Αλεξάνδρεια μακριά από την δίνη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου δημιούργησε και τα πρώτα του χαρακτηριστικά για το **σατυρικό περιοδικό Μάσκα**. Με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, επέστρεψε στο Παρίσι όπου συνέχισε να ασχολείται με την χαρακτική και την εικονογράφηση βιβλίων.

Το 1930 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και **το 1931 ανέλαβε το Εργαστήριο Χαρακτικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.**

Στο Εργαστήριο του, φοίτησαν μεγάλοι κατοπινοί Έλληνες χαράκτες όπως η Βάσω Κατράκη, ο Κώστας Γραμματόπουλος, ο Τάσσος Αλεβίζος), ο Γιάννης Μόραλης, ο Γιώργος Βαρλάμος, ο Τηλέμαχος Κάνθος και άλλοι πολλοί

Με την κήρυξη του πολέμου του 1940, ο Κεφαλληνός έθεσε το Εργαστήριό του και τους μαθητές του στην υπηρεσία της μαχόμενης Ελλάδας εκδίδοντας αφίσες με πατριωτικό/προπαγανδιστικό περιεχόμενο. **Το 1943 συνελήφθη και φυλακίστηκε, επειδή τρεις ξυλογραφίες του με θέμα την πείνα, τις οποίες παρουσίασε στην Γ΄ Καλλιτεχνική Επαγγελματική Έκθεση, ενόχλησαν τις ιταλικές Αρχές κατοχής.** Αργότερα τάχθηκε ανοιχτά υπέρ του αγώνα της Κύπρου για ανεξαρτησία από τους Βρετανούς.

Κατά την περίοδο 1950–1954 ασχολήθηκε με τον σχεδιασμό γραμματοσήμων για λογαριασμό των ΕΛΤΑ. Σχεδίασε επίσης μία γραμματοσειρά με την επωνυμία *Θεόκριτος* για την έκδοση του λευκώματος *Δέκα Λευκαί λήκυθοι του Μουσείου Αθηνών* (1956).

Από το 1954 μέχρι τον θάνατό του (1957) διετέλεσε διευθυντής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.

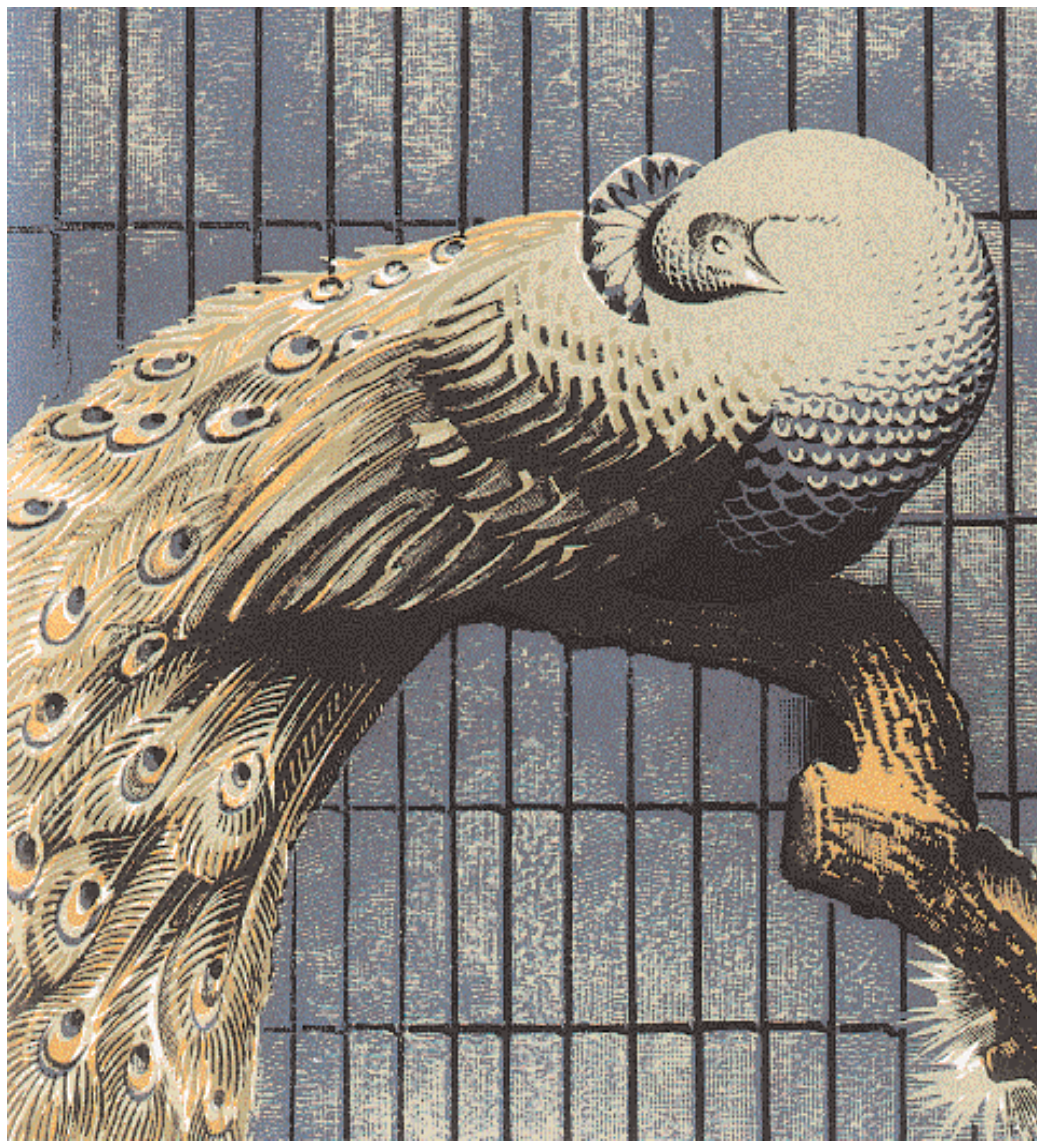
Το έργο του

Ο Κεφαλληνός, «ο σιωπηλός» όπως τον αποκάλεσε ο Παντελής Πρεβελάκης και «ο Καλογιάννης» όπως τον αποκαλούσαν οι δικοί του, δεν φρόντισε για την προβολή του έργου του.

Τα δημιουργήματά του είναι διάσπαρτα εδώ και εκεί, κυρίως **σε βιβλία** που σχεδίασε και εικονογράφησε. **Τέτοια βιβλία είναι οι Σκλάβοι στα δεσμά τους** του Κώστα Βάρναλη, **Ο θάνατος του Μεδίκου** του Παντελή Πρεβελάκη, **Το παγώνι** του Ζαχαρία Παπαντωνίου, **η Ασκητική** του Νίκου Καζαντζάκη, κ.ά.

Το έργο του Κεφαλληνού προσμετράται επίσης από την επιρροή που είχε στους μαθητές του. Και ήταν οι μαθητές του που φρόντισαν να γίνει μία αναδρομική έκθεση στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών λίγους μήνες μετά τον θάνατό του.

Σήμερα το έργο του Κεφαλληνού, το οποίο διακρίνεται για την αρτιότητά του και τον πρωτοποριακό του δυναμισμό, είναι πλέον γνωστό χάρη στις άοκνες προσπάθειες του Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη, που πρόβαλε εκτενώς το έργο του μεγάλου έλληνα χαράκτη.

“ Το παγώνι ”

Η αλεπού (1946). Χαρακτικό για το βιβλίο του Ζ. Παπαντωνίου το παγώνι

Κεφάλι αλόγου (1935). Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο

*Λευκή λήκυθος του Μουσείου Αθηνών, 1953 – 1956 . Χαλκογραφία (καλέμι),
ακουατίντα, ξυλογραφία.*

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

- Ο Κώστας Γραμματόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1916 και πέθανε το 2003. Η καταγωγή του ήταν από το Ρήσιο ή Αρετσού, της Κωνσταντινούπολης, πατρίδα του Κοραή. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας ζωγραφική και χαρακτική και με υποτροφία συνέχισε τις σπουδές του στο Παρίσι.
- Το 1959 διορίστηκε καθηγητής του Εργαστηρίου Χαρακτικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, όπου δίδαξε ως το 1985 και είχε φοιτητές που έγιναν καλλιτέχνες πρώτης γραμμής. Υπήρξε καταξιωμένος και πολυβραβευμένος, σπουδαίος μάστορας και ανανεωτής της χαρακτικής, με ξυλογραφίες τεραστίων διαστάσεων και με ειδικής επινόησης χρωματικές κλίμακες που βραβεύθηκαν διεθνώς.
- Χαρακτηρίστηκε ως **«ο χαράκτης και ζωγράφος του Αιγαίου, με ονειρικά πλάνα που αλληλοκαλύπτονται σαν πέπλα πάνω από τη θάλασσα μαζί με μυθικές μορφές»**. Σημαντική στιγμή στο έργο του ήταν όταν φιλοτέχνησε αφίσες του ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940, το εθνόσημο της Δημοκρατίας το 1974 και, όπως είπαμε, το πασίγνωστο «Αλφαβητάριο» του 1949, που λατρεύτηκε και εκδόθηκε επανειλημμένως. Το 1949 πήρε το πρώτο βραβείο, μεταξύ 44 χωρών, στη διεθνή έκθεση διδακτικού βιβλίου, στο Λέκεν του Βελγίου, για το αλφαβητάρι «Τα καλά παιδιά». Για το «Αναγνωστικό» αυτό έγραψε ο Γιάννης Τσαρούχης: *«Αυτό το βιβλίο και μια αφίσα του ΕΑΜ μου έδωσαν χαρά και ελπίδα. Ευχαριστώ τον Γραμματόπουλο»*. Φιλοτέχνησε επίσης δημοφιλή στον παιδόκοσμο «Κλασσικά Εικονογραφημένα» («Περσέας και Ανδρομέδα», «Θησέας και Μινώταυρος» κ.ά.).

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

- Ο **Γραμματόπουλος** αντλούσε συνήθως τη θεματική του από τον κόσμο της μυθολογίας και, πρωτίστως, από το ελληνικό τοπίο δίνοντάς μας, όπως γράφει χαρακτηριστικά η διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, μια *«πρωτότυπη εκδοχή της νεότερης ελληνικής τοπιογραφίας»*, από την οποία δεν απομένει *«παρά μονάχα το απόσταγμα της αίσθησης, της συγκίνησης, μετουσιωμένο σε αφηρημένες γραμμές, ρυθμούς και χρώματα»*. Η επιδεξιότητα με την οποία ο Γραμματόπουλος χειρίστηκε το φως μέσα από το λευκό χρώμα προσδίδει στις συνθέσεις του ένταση δραματική αλλά και μια μεταφυσική διάσταση που έρχεται να εξισορροπήσει την *«αταραξία»* που, σύμφωνα με τους θεωρητικούς της τέχνης, διατρέχει το σύνολο του έργου του.

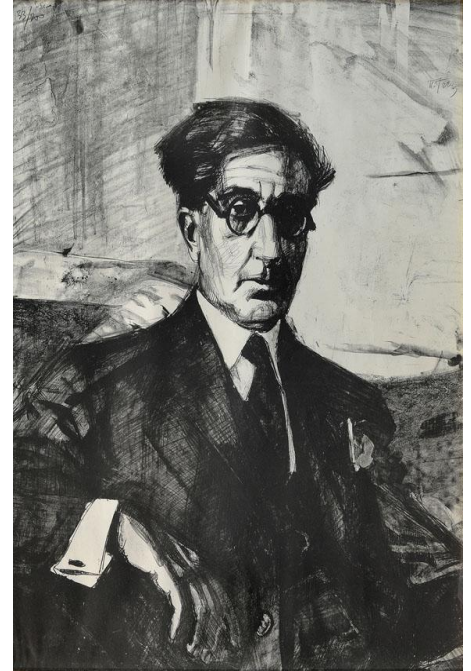
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

- Ο Αλέξανδρος ή Αλέκος Κορογιαννάκης ([Μέγαρα, 1906](#) – [Αθήνα, 1966](#)) ήταν [έλληνας χαράκτης](#) και [ζωγράφος](#).
- Σπούδασε στην [Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών](#). Μετά την αποφοίτησή του, ασχολήθηκε συστηματικά με την [χαρακτική](#). Από το [1928](#) έως το [1939](#), εργάστηκε ως σκιτσογράφος σε διάφορες εφημερίδες και περιοδικά. Το [1939](#) προσλήφθηκε από την [Τράπεζα της Ελλάδος](#) για την χάραξη ελληνικών τραπεζογραμμάτων. Προκειμένου να ειδικευτεί στην χάραξη τραπεζογραμμάτων, μετέβη στην Βιέννη και παρακολούθησε μαθήματα χαλκογραφίας στην εθνική Τράπεζα της Αυστρίας. Το [1942](#), χάραξε τη Νίκη της Σαμοθράκης στο χαρτονόμισμα των 5000 [δραχμών](#).
- Μετά τον [Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο](#), ασχολήθηκε και με την σχεδίαση [γραμματοσήμων](#). Εικονογράφησε επίσης πολλά βιβλία.
- Παράλληλα με την [χαρακτική](#), ασχολήθηκε και με την [ζωγραφική](#). Παρουσίασε έργα του σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις. Τα θέματά του ήταν κυρίως νατουραλιστικές απεικονίσεις του καθημερινού μόχθου, τοπιογραφίες, γυμνά και αναπαραστάσεις αρχαίων θρησκευτικών θεμάτων.
- Για το έργο του τιμήθηκε με διάφορα βραβεία ([Παρίσι, 1937](#)· α΄ βραβείο Μπιενάλε [Αλεξανδρείας, 1955](#)· χάλκινο μετάλλιο στο [Παρίσι, 1963](#), κ.λπ.).

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΟΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗ

Τάσος Χατζής

- Γεννήθηκε στην Κερατέα Αττικής και σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (1949 – 1954) στο εργαστήριο του Ανδρέα Γεωργιάδη. Με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών μετεκπαιδεύτηκε στο Παρίσι, στη Σχολή Επαγγελματιών Τέχνης και στην Ανώτερη Σχολή Γραφικών Τεχνών. Από το 1960 ως το 1973 ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τις γραφικές τέχνες και το όνομά του στο διάστημα αυτό συνδέθηκε με αξιόλογες καλλιτεχνικές εκδόσεις. Το 1964 ίδρυσε τη Σχολή Γραφικών Τεχνών της Χριστιανικής Ένωσης Νέων και επί μια τριετία δίδαξε στο Κέντρο Λιθογραφικών Σπουδών.

